

Om ämnet Samhällskunskap

Ämnet samhällskunskap har en aktualitetskaraktär och studierna i ämnet kan organiseras utifrån samhällsfrågor. Frågornas komplexitetsgrad samt kraven på ett allt mer vetenskapligt arbetssätt ökar från kurs 1 till kurs 3. I kurserna *samhällskunskap 2* och *samhällskunskap 3* ska eleven tillämpa vetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder. I kursen *samhällskunskap 3* ingår även grundläggande vetenskapsteori i det centrala innehållet. Progressionen mellan kurserna syns också genom att komplexiteten i de samhällsfrågor som undersöks ökar. Den ökade komplexiteten kan till exempel handla om att frågan anknyts till samhällsvetenskapliga teorier och berör flera olika perspektiv. Exempel på perspektiv kan vara sociala, politiska, ekonomiska, lokala, nationella, internationella och filosofiska. Ju fler perspektiv i analysen som visar på orsaker och konsekvenser, desto mer komplex blir samhällsfrågan.

Strukturen i gymnasieskolans ämnesplaner

De olika delarna i ämnesplanen hänger ihop på ett tydligt sätt. Det går till exempel inte att bara läsa det centrala innehållet eller kunskapskraven utan att sätta in dem i ämnesplanens hela sammanhang. (Se bild nedan).

Syftet och målen är formulerade för ämnet som helhet. Syftet beskriver i löpande text vilka kunskaper eleverna ska ges möjlighet att utveckla genom undervisningen i ämnet. Det beskriver också sådant som inte ska betygsättas. Målen är formulerade i punktform och förtydligar vad läraren ska betygsätta.

Målen beskriver vilka kunskaper eleverna ska ges förutsättningar att utveckla genom undervisningen i ämnet. De är inte placerade i någon rangordning. De går in i varandra och är beroende av varandra. Målen sätter ingen begränsning för elevernas kunskapsutveckling – det går alltså inte att betrakta dem som något som slutgiltigt kan uppnås.

Det centrala innehållet anger vad som ska behandlas i undervisningen i varje kurs, för att eleverna ska få möjlighet att utveckla de kunskaper som beskrivs i målen. Målen och det centrala innehållet har alltså helt olika karaktär. Trots det kan det finnas visst innehåll även i målen, men i de fallen är målen mer övergripande och inte lika konkreta som det centrala innehållet.

Det finns en tydlig koppling mellan målen och kunskapskraven. Kunskapskraven uttrycker med vilken kvalitet eleven visar sitt kunnande i förhållande till målen. Ordningen i kunskapskraven är densamma som i målen. Om målen till exempel börjar med förmåga att läsa texter börjar också kunskapskraven med det. Däremot är det inte så att varje mål alltid motsvaras av ett stycke i kunskapskraven. Ett stycke i kunskapskraven kan lika gärna relatera till flera mål som till ett mål.

Centralt innehåll i vissa kunskapskrav

Förutom kopplingar mellan kunskapskrav och mål finns även viss koppling till det centrala innehållet i kunskapskraven. I ämnet samhällskunskap är dessa kopplingar olika specifika mellan kurserna.

Oftast är kopplingarna av övergripande karaktär. I kunskapskraven för kursen samhällskunskap 1a1 används till exempel begreppet samhällsfrågor som refererar till områden som är konkretiserade i det centrala innehållet (till exempel arbetsmarknad, arbetsrätt och arbetsmiljö). I kunskapskraven definieras med vilken kvalitet eleven redogör, analyserar och drar slutsatser kring samhällsfrågor.

I kurserna samhällskunskap 1a1 och 1b finns även kopplingar av mer specifik karaktär. I dessa görs en direkt koppling till ett specifikt centralt innehåll, nämligen privatekonomi. Att ett visst centralt innehåll är utpekade i kunskapskraven är inte en begränsning, till exempel att man som lärare bara ska genomföra ett särskilt moment om privatekonomi, bedöma det och sedan inte ge eleverna möjlighet att bedömas mot det kunskapskravet igen under kursen. Till exempel kan privatekonomi ses som en "samhällsfråga" och därigenom kan läraren återkomma till innehållet och bedöma det flera gånger under en kurs.

Kurserna samhällskunskap 1a1, 1a2 och 1b

För yrkesprogrammen inom gymnasieskolan finns en kortare inledande kurs, *samhällskunskap 1a1* (50 poäng). Den kursen innehåller mer av vad som kan kallas medborgarkunskap (till exempel demokrati, politik och privatekonomi) och mindre av vetenskapliga förmågor, dvs. högskoleförberedande kunskapsinnehåll. Den inledande kursen för de högskoleförberedande programmen, *samhällskunskap 1b* (100 poäng), omfattar förutom 50-poängskursens innehåll också arbete med samhällsvetenskapliga begrepp, metoder och modeller som ett led i högskoleförberedelse. Detta innehåll återfinns i påbyggnadskursen *samhällskunskap 1a2* (50 poäng). Kurs 2 bygger på antingen kurs 1b eller kurs 1a2. (Se bild av kursstrukturen i gymnasieboken Gymnasieskola 2011, Gymnasiegemensamma ämnen sid. 36)

